

**Ettevõtluse Arendamise Sihtasutusele
Eesti Arhitektide Liidule
23.01.2009**

KEDA OOTATE OSALEMA?

Aastal 2000 osales Eesti EXPO maailmanäitusel Hannoveris. Tollase paviljoni autoriteks olid kaks noort loomeinimest, kellest üks oli arhitekt ning temalgi arhitektuuriõpingud alles käsil. Kuid see ei vähendanud paviljoni arhitektuurset kvaliteeti. Vastupidi. Tegemist oli väga julgete ideedega, millest kumas läbi noorus ja uljus. Sellest tulenevalt saatis paviljoni suur edu ning hoone oli külastajate hulgas populaarne. Autorid aga panid aluse ühele hinnatud arhitektuuribüroole.

Lugedes selle aasta võistlustingimusi ja kvalifitseerimistingimusi jääb arusaamatuks, keda oodatakse osalema seekord, 10 aastat hiljem. Nii karmide kvalifitseerimistingimuste puhul ei ole mingit võimalust väikestel ja/või alles tegevust alustanud arhitektuuribüroodel, rääkimata ärsamatest tudengitest. Kas Eesti riik ootab osalema vaid kauem tegutsenud ja/või suuremaid büroosid. Miks piiratakse osavõttu?

EXPO paviljoni projekteerimine on arhitektidele suur väljakutse. Kuid suurem väljakutse on ühtlasi ka suurem võimalus näidata fantaasiarikkust ja ideede lennukust. Võistlus on heaks hüppelauaks noortele arhitektidele, nagu seda on näidanud EXPO 2000. Seda enam jääb arusaamatuks kvalifitseerimistingimuste karmus. Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus võiks aru saada, et selliste tingimustega pigem pärsitakse (väike)ettevõtlust.

Aga proovime minna konkreetsemaks.

5.1 Osalemise õigus

Konkursil võivad osaleda iseseisvane juriidilised isikud ning juriidilistest isikutest ühisosalejad, kelle asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga (GPA) ühinenud riigis (edaspidi Osaleja).

See punkt välistab täielikult füüsilistest isikutest autorite kollektiivi. Miks ei ole oodatud osalema autorite kollektiiv?

9.2 Osaleja majanduslik ja finantsseisund

- Osaleja 2005, 2006 ja 2007 majandusaastate aritmeetiline keskmine müügitulu kasumiaruannete kohaselt peab olema vähemalt kolm (3) miljonit eesti krooni;
- Osaleja 2007 majandusaasta bilansi likviidsuskordaja (käibevara jagatud lühiajalised kohustused) bilansi kohaselt peab olema vähemalt üks (1);
- Osaleja 2007 majandusaasta bilansis peab omakapital (varad miinus kohustused) olema positiivne.

Kas see tähendab, et arhitektuuribürool, mis loodi eelmisel aastal, on osalemine välistatud. Kui nii, siis mis on selle mõte?

9.3 Osaleja tehniline või kutsealane pädevus

9.3.3 Võtmeisikust arhitekt

Võtmeisikuna rakendataval arhitektil peab olema arhitekti kutse Kutseseaduse või Euroopa Liidu liikmesriigi, Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigi või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga ühinenud riigi vastava regulatsiooni tähenduses. Eesti residendist arhitektile peab olema omistatud volitatud arhitekt IV või V kutsekvalifikatsioon.

Eestis on arhitekti kutsekvalifikatsioon omistatud VAID 87 arhitektile. Seega tundub sellise tingimuse kehtestamine arusaamatu. Kas Eestist oodatud on vaid need 87 arhitekti? Kas EAL-i kuulumine enam ei ole piisav?

Lõpetuseks jääb vaid küsida, et mis on korraldajate prioriteedid. Kas soodustada aktiivset osavõttu või seada tingimusi, mis kitsendavad osavõtjate ridasid?

*****

Eesti osalemisest EXPO 2010 maailmanäitusel

Lugesdes /.../ pöördumist tekkisid mul küsimused ja ma haarasin EXPO 2010 Eesti paviljoni ideekonkursi tingimuste järele.

Tegu on IDEEkonkurssiga. Rõhutan sõna idee, sest headest ideedest on alati puudus.

1990-te lõpus oli Eesti uuendusmeelne – käivitati Tiigrihüppe sihtasutus ja Lennart Meri kutsus Eesti Nokiat otsima. Praeguse EAS-i eelkäija EIKAS korraldas EXPO2000 paviljoni konkursi, kust osavõtt oli vaba, sest otsiti IDEEd. Miks praegu korraldatavale konkurssile on seatud arusaamatult karmid osavõtupiirangud? Kas keegi kardab, et võib oma koha kaotada, kui võitjateks osutuvad noored ja paviljoni püstitamine kukub läbi? Siiralt usun sellesse, et kui kellegil on hakkamist konkursil IDEID välja käia, siis on tal võimet ka seda ellu viia.

Eestist on saamas masendavalt igav ja hall riik. Me asume ka tulevasel maailmanäitusel ühes piirkonnas Soome, Taani jt põhjamaadega, aga erinevalt naabritest me ei julge välja minna originaalsete ideedega.

EXPO ei ole koht, kus rentida üks sara ja see dekoreerida. Aga just nii on praegu Eesti riigil kavas. Ju keegi kõrgemal tasemel otsustas, et osaleda on vaja, aga riske võtta ei juleta (kuna tahtmist, aega ja raha on vähe). Juulis 2008 toimus EXPO-teemaline esitlus majandusministeeriumis, kus teavitati, et konkurss algab septembris.

Konkurss tuli neli kuud hiljem – miks hiljem? – ei tea. Võrdluseks – EXPO 2000 konkurss lõppes juulis 1999, paviljon avati 1. juuni 2000 – kokku saadi hakkama 10 kuuga – projekteerimine, ehitamine, sisustamine; Saksamaal kehtivad karme DIN-e ja kogu bürokraatiat arvestades. Hetkel on aega 1. maini 2010, kui avatakse EXPO 2010, 15 kuud. Seda aega ei ole palju, aga selle ajaga saab palju teha, kui tahtmist on.

Hea paviljon ei pea maksma palju. Meenutan siinkohal Šveitsi paviljoni Hannoveris – Peter Zumthori geniaalselt lihtsat, kuid väga palju pakkuvat rajatist. Ei ole põhjust kulutada miljoneid dekoreeritud sara peale, kui on võimalik teha „sara“, mis emotsionaalselt pakub rohkem kui mis tahes ülekullatud kuur.

Mida teeb külastaja EXPOI, kui ta näeb dekoreeritud sara? Ta jalutab sellest lihtsalt mööda, kuna mujal on huvitavamasti teha. Ta peatub dekoreeritud sara juures vaid siis, kui ta on väsinud ja tahab natuke puhata – seda on hea dekoreeritud sara juures teha, kuna seal pole teisi külastajaid – hea rahulik on olla. Kas Eesti Vabariik tahab sellist paviljoni? Tundub küll, sest hiinlastelt renditakse paviljon ja palutakse ideekonkursil esitada dekoreerimiskavandid. Ka tingimustes on öeldud, et töögrupis peaks olema messiboksi kujundanud sisearhitekt – kuidas ilma temata küll konkursil osaleda? Andke andeks, messiboks ja EXPO ei ole võrreldavad.

Soome paviljon EXPO 2010 näitusel:

<http://www.finlandatexpo2010.fi/index.phtml?s=90>

Taani paviljon EXPO 2010 näitusel:

<http://www.ebst.dk/expoinfo.english/thedanishpavilionshanghai>

Pilte Šveitsi paviljonist Hannoveri EXPO-I:

http://www.0lll.com/lud/pages/architecture/archgallery/zumthor_expo00/index.htm

*****

Vastus eelnevatele pöördumistele:

Esmalt taustinfoks -

- Eesti osalemise 2010. aasta EXPO-l otsustas valitsuskabinet oma 2007. aasta 13. septembri otsusega.
- EXPO meeskond (peakomissar, asekomissar jne) asus EASi juures realselt tööle augustis 2008.
- Sügisel 2008 töötas EXPOI Eesti esitletavat ideed otsides juhtkomitee (Majandus- ja kommunikatsiooni-, Kultuuri- ja Välisministeeriumi asekanterid, EAS juhatuse liige ja EXPO peakomissar) poolt kokku kutsutud 15-liikmeline kultuuri- ja ettevõtlusnimestest (nt. D.Kareva, S.Raie, M.Meri) koosnev mõttekoda, kes pani kokku ideede kogumi, mida Eesti riik võiks oma ekspositsiooniga väljendada.
- Septembris 2008 otsustas EXPO juhtkomitee nii ajalistel kui finantsilistel kaalutlustel, et Eesti rendib EXPOI tüüpkonstruktsiooni, millele tuleb leida nii sisuline kui vormiline tähendus ja kuju. Eesti riigi EXPOI osalemise eelarve on 60 miljonit krooni, mis on kordi väiksem kui Euroopa suurriikidel. Sama teed lähevad ka paljud Eestiga sarnased riigid nt Leedu, Tšehhi, Slovakkia ja valdav enamus endisi Ida-Euroopa riike.
- 2008.a. oktoobris pöördus EAS Eesti Arhitektide Liidu (EAL) poole korraldada EXPO 2010 Eesti Paviljoni ideekonkurss. Konkursi tingimusi valmistati ette 2 kuud kuulutades see avalikult välja 14.01.2009.

Käimasoleva EXPO 2010 eesti paviljoni ideekonkursi eesmärk on saada parim ideekavand maailmanäituse EXPO 2010 Eesti paviljoni ekspositsiooni, sisekujunduse ja fassaadikujunduse lahendamiseks. Ideekonkurss hõlmab:

- paviljoni sisulist ideed st Eesti poolt esitletavat sõnumit;
- paviljoni teostuse ideed esitatuna eskiisprojekti tasemel.

Ideekonkursi võidutöö saab aluseks EXPO 2010 Eesti paviljoni ekspositsiooni, sisekujunduse ja fassaadikujunduse projekteerimiseks.

Miks on kvalifitseerimistingimused võistlustingimustes piiravad?

Võistlus on riigihanke ideekonkurss, millele järgneb väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus peaprojekterija leidmiseks teenuse täitmise lõpptähtajaga 10.august 2009. Projekti kogumaksumuse piirhind on 30 miljonit eesti krooni. EXPO korraldajamaa poolt on nõue, et projekti kõik osad peavad saama kohapeal kooskõlastatud ja selleks (ning ka ehitamiseks) tuleb teha koostööd teatud kindlate Hiina firmadega, mis on selleks litsentsi saanud. Paviljoni ehitus peab algama 2009.a. sügisel. Paviljoni valmimisajaks on ette nähtud 1.aprill, 2010.

EAL arutas kvalifitseerimistingimused läbi nii Eesti Sisearhitektide Liidu kui Eesti Reklaamiagentuuride Liiduga ja leidsime põhjendatud oleva, et sellise ajakava ja tingimuste juures on vajalik koostöö pädevate arhitektide, sisekujundajate kui loovjuhtide vahel tagamaks idee mõjuvuse ja realiseeritavuse. Osaleva tiimi võtmeisikute kvalifikatsioon on konkreetselt määratud vaid arhitektist võtmeisikul, kuna arhitekti kutse on neist ainus, mis allub Euroopa Liidu kvalifikatsioonidirektiivile kui inimühiskonnale väga olulist mõju avaldav kutse.

Kvalifikatsioonidirektiiv rakendub Eestis kutseeaduse kaudu, mille kohaselt kehtib meil arhitektide kutsekvalifikatsiooni süsteem (samuti nagu ämmaemandatel, treeneritel, proviisoritel jne). Selle eesmärk pole mitte piirata arhitektidel töö saamist vaid määrata arhitekti vastutusulatus ja tagada seeläbi ehitatud keskkonna kvaliteet – otse koolipingist tulevat arsti ei saada ju keegi vastutusrikast operatsiooni tegema ja selle tulemuste eest vastutama. Eesti Arhitektide Liit MTÜna koondab endasse küll väga paljusid tipparhitekte kuid liitu kuulumine ei ole seaduse kohaselt kutsealase pädevuse garantiks. Pigem annab liitu kuulumine võimaluse olla pidevalt arhitektuurialase info liikumise juures ja ühist potentsiaali rakendada ühiskonnaga suhtlemisel.

Eesti Arhitektide Liit, Eesti Projektbüroode Liit ja Eesti Ehitusinseneride Liit on pöördunud aastaid seaduse loojate poole sidumaks kutseeadust ka realselt ehitusala reguleeriva seaduse – ehitusseadusega. Hetkel oleme läbimurde äärel – suvel 2009 peaks algama 2-aastane ülemineku-aeg seadusemuudatuse täielikule jõustumisele, mis ütleb, et Vastutaval spetsialistil peab olema

projekteerimiseks, ehitusuuringute tegemiseks, omanikujärelevalve või ehitusprojektide või ehitiste ekspertiiside tegemiseks omistatud kutsekvalifikatsioon kutseeaduse tähenduses, mille kohaselt isik korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle töö eest.

Eesti Arhitektide Liit peab Eestit maailmanäitusel esindava paviljoni projekteerimist vastutusrikkaks ülesandeks ja seetõttu peaks arhitektist võtmeisikul olema kas IV või V kutsekvalifikatsioon. Võistlus on eesti keeles ja juhul kui osaleda soovib välisbüroo, peab ta esmalt olema valmis eesti keelsete tingimuste läbitöötamiseks ja ka oma töö eesti keeles esitama. Kvalifikatsioonidirektiiv kehtib üle ELi.

Füüsilistest autorite kollektiivid ei saa kahjuks osaleda kuna EAS saab lepingusse minna vaid juriidilise isikuga. Kuna ideevõistlus lõppeb lepingu sõlmimisega, ei ole võimalik osaleja juriidilist seisundit selles protsessis muuta.

Osaleja käibenõue on lisatud tagamaks võimekate kollektiivide osalemine – võimekuse all mõtleme siin lisaks loovusele ka projektijuhtimisalast võimekust ja kindlust, et ootamatuste korral suudetakse kiirelt tegutseda. Aeg teenuse osutamiseks on lühike ja koostööd erinevate pooltega tuleb selle kestel teha tihedalt ning tellijal peab olema kindlus, et tegijaks on tugev meeskond. Väikefirmad võivad koonduda ühispakkujaks ja seeläbi edukalt osaleda. Väike arhitektibüroo võib kutsuda kaasosalejaks suure projektijuhtimisfirma tugeva projektijuhiga ja jääda ühispakkumises volitatud isikuks.

Ootame osalema loovaid ja võimekaid autorite kollektiive saamaks lõöv ja teostatav lahendus vastavalt väljapakutud võimalustele.

.....

1. Mida sisaldab teenuste hankelepingu piirihind 3 miljonit krooni? Milliseid teenuseid? Või on see ainult projekti tegemise maksumus?

Vastus: vastuse saate võistlusjuhendist lk 16 p.12.4.2 Töövõtu maht ja projekti koosseis

2. Millal tuleb esitada animatsioon paviljonist? Kas kohe nüüd ideekonkurssil osalemise jaoks või peab selle tegema konkursi võitja?

Vastus: animatsioon tuleb esitada ideekonkurssil.

Soovitame lugeda tingimusi hoolikamalt - kõik nõuded ja ka sõlmitava hankelepingu sisu on seal kenasti kirjas.

3. Nimelt on võistlusjuhendi punktis 9.2 nõutud seda, et osaleja 2005, 2006 ja 2007 majandusaastate aritmeetiline keskmine müügitulu kasumiaruannete kohaselt peab olema vähemalt kolm miljonit eesti krooni. Kuidas sellisel juhul toimida, kui ettevõtte on loodud alles aastal 2006?

Vastus: Sellisel juhul võetakse müügitulude aritmeetiline keskmine 2006 ja 2007 aastast.

4. Kas see ettevõtte müügitulu peab olema iga osaleva ettevõtte kohta nii palju või tiimis osalevate erinevate ettevõtete peale kokku?

Vastus: Küsimus on segane! Kui on tegemist ühisosalejatega siis lubab RHS summeerida vastavaid näitajaid. Sellest lähtuvalt ei pea iga ühisosaleja müügitulu olema vähemalt 3 mln.

5. Plaan oleks luua tiim (projektijuht, loovjuht, arhitekt ja sisearhitekt), mille liikmed on erinevatest ettevõtetest.

Vastus: Sellist õiguslikku vormi ei ole olemas. Osaleda saab kas üks ettevõtte eraldi või mitmest ettevõttest koosnev ühisosaleja. Füüsilistest isikutest moodustatud tiimil pole osaleja õigusliku vormi suhtes mingit tähtsust.

*EXPO 2010 Eesti paviljoni ideekonkurss
Esitatud küsimused ja vastused kuni 25.01.2009*

6. Kas piisab ka sellest, et osadel ettevõtetel on vastav müügitulu ja kas kõik ettevõtted peavad olema vähemalt kolm aastat vanad?

Vastus: Ühisosalejate korral sellest piisab. Ettevõttelt nõutud tegutsemisaeg ei ole määratud. Küll on aga oluline teatav varasem kogemus selles vallas.

7. I would like to know if the Competition for the ESTONIAN EXPO2010 PAVILLION is open also to foreign architects and in that case where can I find information in english about this competition (I've found material on <http://www.arhliit.ee> only in estonian).

Vastus: Konkursil võivad osaleda iseseisvana juriidilised isikud ning juriidilistest isikutest ühisosalejad, kelle asukoht on Eestis, mõnes muus Euroopa Liidu liikmesriigis, muus Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepinguga (GPA) ühinenud riigis kuid konkurss toimub eesti keeles ja seega on ka kõik materjalid eesti keelses.

*EXPO 2010 Eesti paviljoni ideekonkurss
Esitatud küsimused ja vastused kuni 25.01.2009*

Esitatud küsimused ja vastused kuni 25.01.2009